

HISTORIA SZKOŁY NA CYGAŃSKIEJ GÓRCIE

Lata 30-te

We wrześniu 1930, nowa 7-klasowa Publiczna Szkoła Powszechna im. Stefana Żeromskiego w Ogrodzieńcu, powiat olkuski, województwo kieleckie rozpoczęła pracę

Rysunek 1. Szkoła lata 30-te

w dwupiętrowym budynku na Cygańskiej Górcie. Wejście do szkoły znajdowało się od ulicy Szkolnej - obecny pokój dyrektora przedszkola. Budowa trwała dwa lata i kosztowała około 120 000 złotych. Na ten cel społeczeństwo Ogrodzieńca otrzymało pożyczkę państwową w wysokości 40 000 złotych.

Najstarsze dokumenty szkolne, przechowywane w szkole, pochodzą właśnie z 1930, a są nimi arkusze ocen oraz roczniki dzieci urodzonych od 1926 roku. Rocznik '26 rozpoczął szkołę w roku szkolnym 1933/34, w wieku lat

siedmiu, natomiast najstarsi uczniowie klasy siódmej nowej szkoły, urodzili się w latach 1913 – 1916.

W roku szkolnym **1930/31**, w ośmio-izbowej szkole, naukę rozpoczęło 427 uczniów; 226 chłopców i 201 dziewczynki. W drugim semestrze, 59 dzieci z Podzamcza i Morus zaczęło naukę w klasach 1d i 2d pod opieką Ireny Szlakiewiczówny. Bolesław Tarkowski, opiekun klas 1c i 2c prowadził zajęcia dla 54 uczniów z Cementowni i Józefowa. Wychowawcami klas pierwszych były Maria Janotówna i Maria Szotowa, klas drugich Maria Zajacówna i Irena Rydlówna. Klasy trzecie prowadził Franciszek Wnuk, czwarte Maria Janotówna i Maria Szotowa, piątą Irena Rydlówna, szóstą i siódmą Maria Zajacówna. Kierownikiem szkoły był **Antoni Plebańczyk**.

W klasie siódmej, uczniowie otrzymali stopnie „ze sprawowania się, z nauki religii, języka polskiego, niemieckiego, rachunków z geometrią, przyrody żywej, fizyki i chemji, z nauki geografji, historii, rysunków, robót ręcznych, śpiewu, ćwiczeń cielesnych, robót kobiecych i higieny.” Nauka przyrody, geografji i historii rozpoczynała się w klasie 3, nauka robót kobiecych tylko dla dziewcząt od klasy 4, niemiecki w klasie 5 a fizyka z chemią w klasie 6. Przyroda kończyła się w klasie piątej. Rok szkolny dzielił się na dwa semestry i uczniowie klasyfikowani byli 21 stycznia i 27 czerwca, z wynikami określonymi w następującej skali:

- ze sprawowania się: bardzo dobry, dobry, odpowiedni, nieodpowiedni
- z nauki przedmiotów: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny
- wynik ogólny: bardzo staranny, dobry, dostateczny, niedostateczny

Uczeń był promowany do następnej klasy z jedną oceną niedostateczną, ale z dwiema powtarzał klasę. W arkuszach znaleźć można też następujące uwagi: „ze względu na nieodpowiednie zachowanie w szkole i poza szkołą RP postanowiła na przyszły rok szkolny nie przyjmować”, mimo tego, że wynik ogólny w nauce był dostateczny.

Nie klasyfikowano także z powodu choroby, zwalniano z obowiązku szkolnego z powodu przekroczenia wieku, przeprowadzano egzaminy poprawkowe.

27 czerwca 1931 roku, Rada Pedagogiczna wydała świadectwa ukończenia szkoły następującym uczniom klasy siódmej: Gajdówna Wanda, Mertówna Genowefa, Filusówna Teodozja, Podsiadłówna Antonina, Urbańska Helena, Wołczyńska Janina, Butnik Abram, Kopaczyński Szczepan, Niewada Stanisław, Mudyna Bolesław, Piątek Edmund, Ścisłowski Stanisław, Wnuk Piotr, Wnuk Anatoljusz, Wacowski Henryk, Gębka Juljan, Binkiewiczówna Zenona oraz Kwiecieniówna Henryka.

Ostatni arkusz podpisał kierownik szkoły Antoni Plebańczyk i nauczyciele: Franciszek Wnuk, Zofja Korzeniowska, Marja Janotowa, Bolesław Tarkowski, Irena Rydlówna, Marja Sztotowa, Irena Szlakiewiczówna i Marja Mazurkiewicz (z domu Zajęcówna). Religii uczył ks. Jan Podkopał.

RZECZPOSPOLITA POLSKA.

z siedzibą w **KLASOWA PUBLICZNA SZKOŁA POWSZECHNA**

IM. Stefana Jeromskiego

w Ogrodzieńcu Powiat Elżubski

Oddział siódmy Rocznik VII Rok szkolny 1930/31

KATALOG KLASOWY

wraz z wykazem klasyfikacyjnym.

W roku szkolnym **1931/32**, szkołę ukończyło 22 uczniów klasy siódmej: Biedak Alojzy, Ciołczyński Tadeusz, Gruca Roman, Jarza Stanisław, Kmita Augustyn, Kowalski Antoni, Lipski Karol, Leśniak Józef, Nieroda Stanisław, Pilarski Piotr, Pluta Robert, Rozłał Tadeusz, Rudy Stanisław, Smętek Anna, Stępień Wiktor, Sikora Jan, Biedakówna Wanda, Jarosówna Teofila, Kattenbachówna Gertruda, Kupczyńska Urszula, Cembrzyńska Janina oraz Gerbówna Marja Julia. Opiekunem klasy była Mazurkiewiczowa Marja. Klasa 2a i 3a były klasami żeńskimi, a klasa 3b była klasą męską. Pani Szlakiewiczówna Irena przyjęła nazwiska męża – Falkiewicz. Bardzo liczne były klasy pierwsze; 78 uczniów z Ogrodzieńca, 34 z Podzamcza i 19 z Cementowni. Kazimierz Bolek powiększył grono pedagogiczne.

„Księga Ocen sprawowania się i postępów w nauce uczniów w roku szkolnym 1932/33” rozpoczyna się rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 18 listopada 1932 r. o organizacji roku szkolnego, podpisanym przez ministra J. Jędrzejewicza. „Rok szkolny trwa od dnia 20 sierpnia do dnia 19 sierpnia włącznie następnego roku kalendarzowego.” Rozporządzenie dzieliło naukę na dwa półrocza, obejmujące 4 okresy szkolne, ferie zimowe i letnie. „Pierwsze półrocze trwa od dnia 20 sierpnia do dnia 22 grudnia włącznie i dzieli się na okresy: I od dnia 20 sierpnia do dnia 20 października i II od dnia 21 października do dnia 22 grudnia. Drugie półrocze szkolne trwa od dnia 16 stycznia do dnia 15 czerwca włącznie i dzieli się na okresy: III od dnia 16 stycznia do dnia 31 marca i IV od dnia 1 kwietnia do dnia 15 czerwca. Ferie zimowe trwają od dnia 23 grudnia do 15 stycznia następnego roku kalendarzowego. Ferie letnie trwają od dnia 16 czerwca do dnia 19 sierpnia.” Osobne zarządzenia regulowały czas trwania ferii świątecznych wielkanocnych i dodatkowych dni wolnych od nauki szkolnej. Z arkuszy ocen wynika, że języka niemieckiego uczono od klasy 6, nie uczono fizyki z chemią, a nauka o przyrodzie rozpoczynała się w klasie 3 i kończyła w 7.

Rysunek 2. Antoni Plebańczyk (w okularach) lata 20-te

Po dokonaniu rocznej klasyfikacji, kierownik szkoły Antoni Plebańczyk wypełnił zestawienie dla całej szkoły, z którego wynika, że rok szkolny **1932/33** rozpoczęło 616 uczniów. 14 czerwca 1933 r. klasyfikowano 551 z wynikiem ogólnym co najmniej dostatecznym, 65 z wynikiem niedostatecznym, nieklasyfikowano 9, promowano 524, pozostawiono w tym samym oddziale 74. Szkoła należała do okręgu krakowskiego, powiat olkuski.

W klasach pierwszych 123 uczniów rozpoczęło naukę. Świadectwa

ukończenia szkoły otrzymało 27 uczniów pani Ireny Rydlówniej: Biedak Alojzy, Biedak Ignacy, Ciołczyński Tadeusz, Engelking Waclaw, Grabowski Stanisław, Kmita Mieczysław, Kudela Tadeusz, Mikulski Mieczysław, Nowak Stefan, Pluta Robert, Rogowicz Józef, Rozłal Leon, Siemiński Zygmunt, Zagała Stanisław, Stasik Tadeusz, Domagała Aniela, Góraś Helena, Górecka Jadwiga, Jarza Henryka, Kozłowska Helena, Krawczyk Helena, Kupczyńska Urszula, Lipka Helena, Matysek Helena, Rozłal Zofia, Szydłowska Helena, Wacowska Leokadja. W arkuszach odnajdujemy nazwiska nowych nauczycieli: Jan Szota i Stanisław Kardas.

Rok szkolny **1933/34** wniósł wiele zmian do pracy w szkole. Księgi ocen sprawowania się i postępów w nauce uczniów w roku szkolnym 1933/34, drukowane przez Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie, nie wymagały wpisu adresu oraz zawodów rodziców ucznia. Jak czytamy w Objasnieniach, „księgę ocen wypełnia się starannie i czytelnie, wyłącznie atramentem. Wszelkie wycieranie, wywabianie czy wyskrobywanie jest niedozwolone... Poprawek należy dokonywać atramentem czerwonym.”

Wyciąg ze Statutu Publicznych Szkół Powszechnych Siedmioletnich z 1933 r., określa obowiązki i prawa nauczycieli oraz uczniów;

„§ 81. Nauczyciel, dążąc stale i konsekwentnie do urabiania sobie opinji o uczniu, poznaje możliwie dokładnie:

- a) warunki domowe życia i pracy ucznia,
- b) jego właściwości fizyczne i stan zdrowia,
- c) jego właściwości psychiczne, a zwłaszcza przejawiające się u niego zainteresowania i uzdolnienia,
- d) ustosunkowanie się do jego pracy, zwracając szczególną uwagę na pilność i wytrwałość,
- e) wyniki osiągnięte w pracy,
- f) ustosunkowanie się jego do życia klasy i szkoły.

W szczególności nauczyciel wnika w trudności, których uczeń nie może pokonać i stara się poznać przyczyny niepowodzeń ucznia w pracy.”

Uczeń otrzymywał oceny na koniec każdego okresu szkolnego, a świadectwo przy końcu pierwszego półrocza i z końcem roku szkolnego. Uczeń klasy pierwszej, z końcem roku otrzymywał zaświadczenie, stwierdzające, czy sprosta wymaganiom programu klasy II.

Rysunek 3. Irena Hanik, Jan Raj, Zofia Korzeniowska, klasa 6,1935

W roku szkolnym **1933/34**, **Jan Raj** objął funkcję kierownika szkoły, Gawronówna Helena, Kokoszkówna Janina, Irena Hanik i Grabarczykówna Władysława rozpoczęły pracę na stanowisku nauczyciela. Zestawienie roczne podaje liczbę 752 uczniów z września 1933 r. Promowano 581, pozostawiono w tym samym oddziale 111, a 31 uczniów ukończyło klasę siódmą i szkołę 15 czerwca 1934r.: Domagała Marjanna Cupiał Wanda, Grzebieluch Balbina, Jaskiel Ryfka, Jaskiel Ałta, Łasicka Helena, Molenda Władysława, Molenda Anna, Merta Leokadia, Nowak Marja,

Osys Janina, Peroń Marja, Stępień Anna, Wójcik Władysława, Bergier Henryk, Łasicki Remigiusz, Mieszczanek Tadeusz, Molenda Józef, Nędza Tadeusz, Nowak Kazimierz, Pinkowski Tadeusz, Pluta Roman, Rozłał Bronisław, Rozłał Stanisław, Sadowski Stefan, Srokosz Tadeusz, Stachura Mieczysław, Stępniewski Edmund, Szymański Władysław, Urbański Apolinary oraz Wójcik Stefan. W klasie siódmej pani Janina Kokoszkówna uczyła śpiewu, Franciszek Wnuk gimnastyki, Irena Hanikowa języka niemieckiego i nauki robót ręcznych, Maria Szotowa rysunków, Zofja Korzeniowska geografji i nauki o Polsce współczesnej i języka polskiego, religii ks. Jan Podkopał. Kierownik Jan Raj uczył rachunków i przyrody. Dziewczęta uczyły się robót kobiecych, nie uczono higieny.

W roku szkolnym **1934/35**, 721 uczniów rozpoczyna naukę, a kończy 23 wychowanków Jana Raja: Bialik Zofia, Berger Henryk, Biedak Zofia, Binkiewicz Aleksandra, Brożek Waleria, Cembrzyński Kazimierz, Gerba Stanisława, Gruca Stanisław, Gruca Stefan, Grzebieluch Zenobja, Jeziorski Edmund, Kudela Wanda, Łasicki Nikodem, Matysek Andrzej, Morawiec Alicja, Mendera Stefan, Panek Zdzisław, Rozłał Adolf, Srokosz Mieczysław, Stąpel Regina, Wacowska Feliksa, Wacowski Zygmunt, Wójcik Czesław. Do grona nauczycieli dołączyli: Zaichówna Marja, Strada Stanisław, Michalina Klaryżanka, Zofia (Korzeniowska) Bolkowa i Stanisław Kardas.

Rozporządzeniem ministra z 4 maja 1935 r., wprowadzono istotne zmiany w organizacji roku szkolnego:

1. *„Rok szkolny trwa od 1 września do 31 sierpnia włącznie następnego roku kalendarzowego.*
2. *Rok szkolny składa się z 2 półroczy nauki szkolnej oraz z feryj.*
3. *Pierwsze półrocze obejmuje I okres szkolny, który trwa od 3 września do 22 grudnia włącznie. Drugie półrocze obejmuje okresy szkolne II (10 stycznia- 31 marca) i III (1 kwietnia – 21 czerwca)*

4. *Ferje zimowe trwają od 23 grudnia – 9 stycznia następnego roku kalendarzowego. Ferje wielkanocne trwają 7 dni: od wielkiej środy włącznie do wtorku poświątecznego włącznie. Ferje letnie trwają od dnia 22 czerwca do końca roku szkolnego. Dni 1 i 2 września są również wolne od nauki.*”

W roku szkolnym **1935/36**, szkołę rozpoczęło 661 uczniów a ukończyło 663. Pozostawiono w tym samym oddziale 75, a szczęśliwymi absolwentami byli następujący uczniowie: Bialik Alfred, Borowiecki Konrad, Brożek Janina, Ciołczyńska Helena, Chrapka Stanisław, Gajda Mieczysław, Grzebieluch Stanisława, Kaziród Mieczysław, Kleszczyńska Stanisława, Kleszczyńska Władysława, Kmita Djonizy, Kupczyńska Anna, Maliński Mieczysław, Mikulska Zenobja, Muszyński Stefan, Nowak Józef, Ostrowski Henryk, Ostrowska Stanisława, Pasternak Mieczysław, Sadowska Sabina, Słowik Antonina, Srokosz Fryderyk, Urbański Władysław, Wacowski Stanisław, Wójcik Antoni, Wójcik Cecylia, Wróbel Piotr, Zaporowski Stanisław i Kwiecień Danuta.

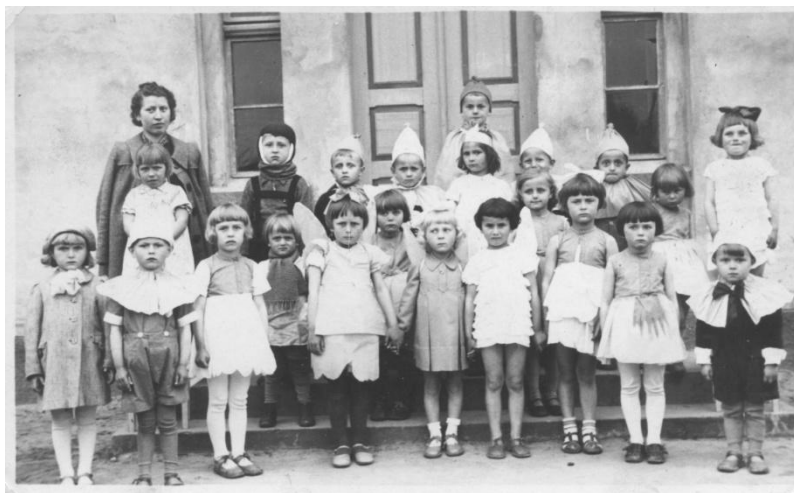
Wychowawcą klasy był ówczesny kierownik szkoły a jednocześnie nauczyciel języka polskiego, geografii i historii – Jan Raj. Władysław Hanik uczył śpiewu, Mikołaj Podolak-rachunków, przyrody i rysunków, Michalina Klaryżanka – zajęć praktycznych, Kazimierz Bolek prowadził ćwiczenia cielesne. Religii uczył ks. Podkopał oraz nowy nauczyciel Mieczysław Oleś, który uczył również gimnastyki.

650 uczniów rozpoczęło naukę, w roku szkolnym **1936/37**, ukończyło 641. Promowano 468, pozostawiono w tej samej klasie 125, a 48 opuściło szkołę z wynikiem pomyślnym; Bartos Jan, Biedak Roman, Chrzęszcz Tadeusz, Cizek Władysław, Cupiał Barbara, Derda Tadeusz, Domagała Franciszek, Gałkowska Barbara, Gruca Stefan, Jeziorski Ryszard, Karolczyk Lucjanna, Kmita Antonina, Kmita Bronisław, Kmita Zenona, Kochański Jan, Kolb Stefan, Kozłowski Stefan, Krawet Antoni, Lipka Janina, Lipka Roman, Lipka Walerian, Lubach Marianna, Łasicka Zofia, Machajski Konstanty, Makiela Władysław, Merta Józef, Migalski Bogusław, Morawska Jadwiga, Muszyński Mieczysław, Oleś Tadeusz, Piątek Stanisław, Podsiadło Witold, Rozłał Fryderyk, Rudy Mieczysław, Stanek Czesław, Stanek Edmund, Stanek Zenobia, Stanek Zofia, Szlacheta Mieczysław, Wacowski Lucjan, Wójcik Klemens, Wójcik Stefan, Wołczyński Stefan, Wołczyński Władysław, Zamora Mieczysław, Żak Janina, Żak Lucyna i Żmuda Janina. Wychowawca, Mikołaj Podolak, uczył języka polskiego, matematyki, rysunków, zajęć praktycznych i przyrody, Jan Halastra, pani Nawrocka i Magdalena Podolak byli nowymi nauczycielami.

Mikołaj Podolak był także wychowawcą uczniów klasy siódmej w roku szkolnym **1937/38**, którą ukończyli: Bialik Ildefons, Bialik Marianna, Biedak Andrzej, Biedak Halina, Biedak Maria, Ciołczyńska Wanda, Góraś Stanisław, Jaros Walery, Jurek Irena, Koćwin Zofia, Kowalski Stanisław, Kudela Stanisław, Kudela Władysław, Kusterka Marianna, Lipka Leokadia, Maciążek Władysław, Matysek Leon, Matysek Zofia, Molenda Wit, Morawiec Ligia, Nędza Maria, Niedojadło Stanisław, Nocoń Tadeusz, Panek Maria, Pilarski Alfred, Pilarska Henryka, Pilarska Karolina, Rybiński Edmund, Sojka Stanisław, Stanek Edmund, Stąpel Alfred, Urbański Bronisław, Wnuk Roman, Wójcik Tadeusz, Wójcik Stanisław, Wójcik Zenobia i Zaporowski Antoni.

Janina Jagło, nauczycielka rysunków i zajęć praktycznych, Anna Caderowa, nauczycielka klas I – III, Genowefa Mertówna, nauczycielka religii rozpoczęły pracę w szkole w roku szkolnym **1938/39**. 21 czerwca 1939 r., 36 uczniów Kazimierza Bolka opuściło szkolne ławy

z pomyślnymi wynikami na świadectwach, a byli to: Bednarz Józef, Borowiecki Stanisław, Cichór Stefan, Chmurska Leona, Derda Stanisław, Domagała Helena, Dzienniak Bogusław, Gajda Stefan, Gałkowska Marianna, Górecki Zdzisław, Grzebieluch Izabela, Jarza Stefan, Kijas Marian, Kuźniak Pelagia, Lipka Anna, Lipka Władysława, Lipka Zenobia, Matysek Leon, Matysek Nikodem, Mieszczanek Zofia, Mikulska Irena, Molenda Zyta, Musialski Stefan, Pilarska Helena, Pilarski Stefan, Podsiadło Mieczysław, Podsiadło Władysława, Podsiedlik Mieczysław, Rybińska Łucja, Srokosz Julianna, Uliniarz Alfred, Wacowska Józefa, Wacowska Władysława, Wacowski Tadeusz, Wójcik Lucyna, Wrubel Stanisław.

Rysunek 4. Maria Szota z klasą Ia, 1939

Nauka nie rozpoczęła się w **pierwszych dniach września 1939 roku**. 4 września oddziały wojsk niemieckich wkroczyły do miasta. Kilka dni później, Ogrodzieniec został włączony do Niemiec. Granicy pilnowali żandarmi a obowiązek szkolny rozpoczął się w październiku i trwał do 28 czerwca 1940 r..